

Brugge, sint Pieters banden A. D. 1869.¹

Eerweerde Heer en Vriend in [*Christo Iesus*],²

Een mijner en uwer vrienden heeft mij, over eenige dagen, gevraagd of ik niet en wist wanneer de feeste kwam die hij in een oud schrift van Dixmude, van omtrent de jaren 1500, gevonden heeft, onder den name van *scheedinge der Apostelen dag*; 'k en wist daarop niet wat antwoorden, ik meende bijkans dat dat een volksname van *Cinxen*³ was, maar, bij een nauwkeurig onderzoek in de oude en tegenwoordige *officia propria*⁴ van ons land, heb ik ontdekt dat de *scheedinge der Apostelen* eene feeste is die eertijds in Belgenland gevierd was, en op eenige plaatsen nog is.

De *officia propria* van de Kathedrale van sint Donaas en van het Bisdom van Brugge, uitgegeven door onzen eerwaardigsten Heere Henricus Josephus van Susteren, den 29 December 1726, en gedrukt bij Jacob Beernaerts, stellen dezen feestdag, *divisionis ss. Apostolorum*⁵ *duplex majus*,⁶ op den 15 Julij, en de feestdag van sint Hendrik wordt dan verschoven tot op den eersten vrijen dag, die, volgens nota, gemeenlijk de 19 van de zelfste maand is; in den eersten *nocturno*⁷ wierd gelezen Isaias 61: *Lætamini cum Jerusalem...* v. 10 tot 23; de lessen van den

.....

- 1 Op 1 augustus wordt gevierd hoe Sint-Petrus bevrijd werd van de ketenen ('banden') nadat hij gevangen genomen was door koning Herodes.
- 2 De locatie van de originele brief is onbekend. De brief is enkel beschikbaar als lezersbrief gepubliceerd in: Rond den Heerd: 4 (7 augustus 1869) 37, p.293-294. [Guido Gezelle beantwoordde](#) de brief in hetzelfde nummer van Rond den Heerd.
- 3 Pinksteren. In Handelingen 2:1-4 staat dat op Pinksteren alle apostelen weer samen waren en vervuld werden van de Heilige Geest, waarna ze zich verspreidden om te gaan prediken.
- 4 Vertaling Paul Thoen (Latijn): eigen diensten.
- 5 Vertaling Paul Thoen (Latijn): (feestdag) van de uitzending van de Heilige Apostelen.
- 6 Vertaling Paul Thoen (Latijn): hoger dubbelfeest (een niveau in de liturgische rangorde).
- 7 Vertaling Paul Thoen (Latijn): de metten (matutinae), het nachtgebed als onderdeel van het getijdengebed, bestond uit drie nocturnen; in dit geval:

(1) Isaias = Jesaja 66, 10 verheugt u allen met Jeruzalem

(2) Jan Guldenmond = de beroemde Griekse kerkvader en redenaar Johannes Chrysostomus; *Encomium Sanctorum 12 Apostolorum* = Lof van de Heilige 12 Apostelen

(3) *euntes in mundum universum* = heel de wereld rondtrekkend, Marcus 16, 15 uit Augustinus' *Epistula* 137, zijn derde brief aan Volusianus (Ad Volusianum 3)

tweeden *nocturno* waren uit sint Jan Guldenmonds *encomio SS. 12 Apostolorum*; men las in den derden *nocturno* sint Augustijn's uitleg op het Evangelie *euntes in mundum universum.....* Marcus, 16, uit zijnen 3 brief *ad Volusianum*; het overige was *de communi Apostolorum*,⁸ uitgenomen het gebed:

Deus qui nos per beatos Apostolos tuos ad agnitionem tui Nominis venire tribuisti, da nobis eorum gloriam sempiternam et proficendo celebrare, et celebrando proficere. Per Dominum, etc.;⁹ de Misse was eigen, *credo* en *præfatio Apostolorum*.¹⁰

Dit officie ging mede tot aan de afschaffinge van het Bisdom van Brugge, door de Bulle *qui Christi domini*, van den 29 November 1801, waardoor al de oude bisdommen van het fransch gebied afgeschaft wierden en andere wêer ingericht, waaronder dat van Gent, Brugge en Iper een was.

'k En vinde niets in de officien van 't Bisdom van Gent, uitgegeven door Bisschop Delebecque, in 1846, 't zij door Fallot de Beaumont, in 1804,¹¹ 't zij door Antonius Triest, zevensten Bisschop van Gent, den 5 Augusti 1639. Het *proprium* dat uitgegeven wierd door Cornelius Jansenius, den eersten Bisschop van Gent, en hebbe ik niet, noch en hebbe het kunnen onder handen krijgen: ook is het nauwelijks te vinden, zegt mij een boekkundige.¹²

Het *proprium* van Iper, uitgegeven op den 1 October 1776, door Bisschop Felix Joseph Hubrecht de Wavrans, te Iper, bij Thomas Frans Walwein, en bevat dezen feestdag niet. Dit *proprium* was het eerste dat gedrukt wierd sedert de verheffinge van Iper tot bisschoppelijke stad, in 1559.

Aanstands na de stichtinge van 't Ipersch Bisdom, had zijn eerste Bisschop, Rithovius, den roomschen brevier ingebracht, die in 't Bisdom van Teremburg, waartoe Iper eerst behoorde, niet gelezen en wierd; daar hadden andere Bisschoppen voor de Wavrans eenige bijzondere officien ingebracht, maar onder die en was 't officie van

.....

8 Vertaling Paul Thoen (Latijn): uit het gemeenschappelijke van de Apostelen.

9 Vertaling (Latijn) Paul Thoen: God, die ons door uw Heilige Apostelen verleend hebt tot de kennis van uw naam te komen, geef dat wij én hun eeuwige heerlijkheid door vooruitgang te maken zouden vieren én door dat vieren zelf verdere vooruitgang zouden maken. Door onze Heer, enz.

10 Vertaling Paul Thoen (Latijn): geloofsbelijdenis en pefatie van de Apostelen.

11 Een uitgave uit 1804 werd niet teruggevonden, wel een uit 1805.

12 Van Jansenius werd enkel een liturgisch boek teruggevonden, maar zonder de feestdagen. Wel staan de feestdagen in het boek dat Jansenius samen met Triest in 1640 uitgaf en dat Adolf Duclos eerder vermeldde.

---

de *scheedinge der Apostelen* waarschijnlijk niet, aangezien de Wavrans het niet op en neemt, en ook nog, omdat ik het niet en vinde in *officia propria sanctorum insignis ecclesiae cathedralis et diocesis Morino-Boloniensis*, uitgegeven, in 1756, te Boulogne, bij Karel Battut.

Doornijk vierde der Apostelen scheedinge op den 15 Julij, en den feestdag van sint Hendrik stond verschoven op den 16; zoo vinde ik het in 't *proprium* gegeven den 1 October 1675, door Bisschop Gilbert de Choiseul du Plessy-Praslain. Nu nog wordt deze feeste gehouden in het Doornijksche, volgens het nieuw *proprium*, alhoewel de uitgave van 1805 het officie ervan niet en bevat.

De kerke van sint Michiels en sinter Goedelen te Brussel hield der *Apostelen scheedinge*, in 1759, op den 18, *die fixa ex 15*, en sint Pieters te Leuven vierde ze, in 1663, den 15 Julij, met eene lange *antiphona O ad magnificat*.

In de hoofdkerke van Mechelen, volgens uitgave van Bisschop Jacob Boonen, van den 25 Augusti 1634, te Mechelen herdrukt 1673, bij Gisbert Lints, stond dit officie ook op den 15, en het wordt tegenwoordiglijk in het Aartsbisdom van Mechelen nog gelezen.

Utrecht vierde *Divisionem Apostolorum* den 15, in 1767, en Kamerijk ook misschien, doch niet meer in 1805.

Atrecht en vierde de scheedinge der Apostelen reeds niet meer in 1632, en questie wierd het officie van dien feestdag daar ooit gelezen.

Het *proprium* van Antwerpen, uitgegeven den 28 maarte 1712, door zijnen elfsten Bisschop, Heer Petrus Josephus de Franken Sierstrorff, stelde den feestdag der *scheedinge der heilige Apostelen* op den 18 Julij, bijvoegende dat hij eertijds op den 15 stond.

Nog een wordeken:

Sint Christoffel had eertijds eene kerke staan te Parijs die nog bestond t'enden de achtienste eeuw, maar waarvan er nu niets meer over en is;¹³ zij stond midden 't groot eiland dat in de Seine ligt, t'enden de *rue d'Arcole*, slinks, hoek van de *place du Parvis*; Giry, die in 1691 gestorven is,¹⁴ zegt dat het eene van de oudste was van geheel

.....

13 Door de fusie van enkele parochies op het île de la Cité in 1747 werd de kerk van Saint-Christophe afgebroken.

14 Hij stierf in 1688, maar het was wel in 1691 dat er een biografie over hem geschreven werd door Claude Raffron.

Parijs: dat doet mij zoo veel te meer gelooven aan 't gene gij van den oorsprong van sint Christoffels dienst gezeid hebt, in de twee laatste numeros van uwen Rond den Heerd, want ik wete hoevele eenheid er in de middeneeuwen bestond in den dienst der Heiligen.

't Is aardig dat sint Christoffel Patroon is te Everghem en dat uwe en mijn dierbare, doch mij onbekende Godschalck zegt dat hij, kind zijnde, nog hooren zeggen heeft:

Hij zit op zijn peerd

Lijk Stoffel op zijn verken.

Dat is lijk Stoffel op zijnen *ever*: een ever is een zwijn: zou de prochiename Everghem daarvan komen?

Wat dit alles beteekent en weet ik niet, kan R. d. H. mij erin wijs maken 'k zal hem nog liever zien als te vooren, indien zulks mogelijk is.

Uw toegenegene in [*Christo Iesus*]

Ad. D. [*priester*]

Briefbeschrijving

Verzender	Duclos, Adolf Juliaan
Ontvanger	[Gezelle, Guido]
Verzendingsdatum	01/08/1869
Verzendingsplaats	Brugge (Brugge)
Annotatie	Locatie origineel onbekend: brief is enkel in gepubliceerde vorm beschikbaar; briefversie van datering: sint Pieters banden A. D. 1869.
Annotatie	Locatie origineel onbekend: brief is enkel in gepubliceerde vorm beschikbaar; briefversie van datering: sint Pieters banden A. D. 1869.
Gepubliceerd in	Brieven XXXIV / door Adolf Duclos. - In: Rond den Heerd. - Jrg.4 (7 augustus 1869) nr.37, p.293-294

Documentbeschrijving

Fysieke bijzonderheden

Staat	volledig
-------	----------

Bewaargegevens

Bewaarplaats	locatie origineel onbekend
ID Gezellearchief	locatie origineel onbekend
Bibliotheekrecord	https://brugge.bibliotheek.be/detail/?itemid=library/v/obbrugge/gezelle/26932

Inhoud

Incipit	Een mijner en uwer vrienden heeft mij, over
Tekstsoort	brief
Talen	Nederlands; Latijn

Gevolgde codeerpraktijk

De tekst werd diplomatisch getranscribeerd, en aangevuld met een editoriale laag.

De oorspronkelijke tekst werd ongewijzigd getranscribeerd; alleen typografische regeleindes en afbrekingstekens, en niet-betekenisvolle witruimte werden genormaliseerd.

Auteursingrepen in de tekst (toevoegingen, schrappingen), en latere redactie-ingrepen (schrappingen, toevoegingen, taalkundige notities) door de lezer werden overgenomen en expliciet gemarkeerd.

Voor een aantal tekstfenomenen werden naast de oorspronkelijke vorm ook editeursingrepen opgenomen in de transcriptie: oplossingen voor niet-gangbare afkortingen en correcties voor manifeste fouten. Daarnaast bevat de transcriptie editeursingrepen ter verbetering van de leesbaarheid (toevoegingen, reconstructies) of ter motivering van transcriptie-beslissingen (aanduiding van onzekere lezingen, weglating van onleesbare tekst). Alle editeursingrepen worden expliciet gemarkeerd.

Colofon

Titel	01/08/1869, Brugge, Adolf Juliaan Duclos aan [Guido Gezelle]
Editeur	Koen Calis; Publicatie; Liesbeth Langouche (research); Marc Carlier (research)
Wetenschappelijke leiding	Els Depuydt
Partners	Openbare Bibliotheek Brugge (Guido Gezellearchief); Centrum voor Teksteditie en Bronnenstudie (Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal en Letteren); Instituut voor de Studie van de Letterkunde in de Lage Landen (ISLN) (Piet Couttenier, Universiteit Antwerpen); Guido Gezellegenootschap
Uitgever	Guido Gezellearchief, KANTL/CTB
Plaats van uitgave	Brugge, Gent
Publicatiedatum	2025
Beschikbaarheid	Teksten en afbeeldingen beschikbaar onder een Creative Commons Naamsvermelding - Niet Commercieel licentie.
Disclaimer	De editie van de Guido Gezellecorrespondentie is het resultaat van een samenwerkingsproject met vrijwilligers. De databank is in opbouw, aanvullingen en opmerkingen kunnen gemeld worden aan els.depuydt@brugge.be .
Citeren	Een brief kan worden geciteerd als: [Naam van editeur(s)], [brieffschrijver aan briefontvanger, plaats, datum]. In: GezelleBrOn, Wetenschappelijke editie van de correspondentie van Guido Gezelle. [publicatiedatum] Available from World Wide Web: [link]
